

Sygnatura akt VIII Ga 420/13

VIII Ga 421/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Górski

Sędziowie: SO Anna Budzyńska (Spr.)

SR del. Natalia Pawłowska-Grzelczak

Protokolant: st. sekr. sąd. Eliza Sandomierska

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2014 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.

przeciwko K. S. i F. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki i pozwanych od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 21 maja 2013 roku, sygnatura akt X GC 1055/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i III w ten sposób, że zasądza od pozwanych K. S. i F. S. solidarnie na rzecz powódki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. kwotę 17.045,70 zł (siedemnaście tysięcy czterdzieści pięć złotych siedemdziesiąt groszy) z odsetkami ustawowymi od dnia 9 listopada 2009 roku i zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 6.155 zł (sześć tysięcy sto pięćdziesiąt pięć złotych) tytułem kosztów procesu;

II. oddala apelację pozwanych w całości;

III. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 2.653 zł (dwa tysiące sześćset pięćdziesiąt trzy złote) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Anna Budzyńska SSO Krzysztof Górski SR del. Natalia Pawłowska-Grzelczak

Sygn. akt VIII Ga 420/13,

VIII Ga 421/13

UZASADNIENIE

W dniu 9 listopada 2009 r. powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych K. S. i F. S. kwoty 22 379,43 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa i kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu powódka powołała się na umowę leasingu pomiędzy dłużnikiem Przedsiębiorstwem (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. a (...) LTD spółką z ograniczoną

odpowiedzialnością w W. jako leasingodawcą. Wskazała, iż dochodzona należność wynika z faktur VAT, wystawionych przeciwko spółce (...) na podstawie zawartej umowy, na kwotę zadłużenia 36.582,73 zł. Powódka podała, że wobec spółki (...) ogłoszona została upadłość, zaś wierzytelność w wysokości dochodzonej pozwem została ujęta na prawomocnej liście wierzytelności jako przysługująca Syndykowi masy upadłości spółki (...) Ltd. Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2009 r. Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie nadał wyciągowi z listy wierzytelności, ustalonej postanowieniem Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 24 sierpnia 2005 r., klauzulę wykonalności na rzecz spółki (...) jako nabywcy wierzytelności. Powódka podała, że postanowieniem z dnia 16 października 2008 r. umorzono postępowanie upadłościowe spółki (...) ze względu na brak środków na prowadzenie postępowania. Zdaniem powódki powyższa okoliczność pozwala przyjąć, iż egzekucja wobec dłużnika - spółki (...) ze względu na brak majątku pozostaje bezskuteczna w rozumieniu art. 299 § 1 ksh.

Powódka wskazała, że pozwani byli członkami zarządu dłużnika w dacie powstania i istnienia wierzytelności, stwierdzonej powyższym tytułem egzekucyjnym, albowiem przedmiotowa wierzytelność powstała w okresie listopad 1999 - marzec 2000 r. W ocenie powódki żaden z pozwanych nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości spółki w czasie właściwym.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym w dniu 10 grudnia 2009 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Szczecin-Centrum w Szczecinie orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 14 stycznia 2010 r. pozwani wnieśli o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz każdego z pozwanych oddzielnie kosztów procesu. Pozwani podnieśli, że doszło do częściowego wygaśnięcia wierzytelności powódki na skutek złożonego przez spółkę (...) w dniu 7 stycznia 2010 roku oświadczenia o potrąceniu, a obejmującego bezsporną wierzytelność w kwocie 17.045,70 zł, przysługującą jej wobec spółki (...) LTD wynikającą z wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 5 lipca 2002 r., sygn. akt VIII GC 109/02 oraz postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 21 marca 2003 roku, sygn. akt I Cz 4/03. Pozwani przyjęli, że spółka PW (...) powzięła wiadomość o przelewie z dniem otrzymania przez nich wezwania do zapłaty z 28 października 2009 r., a zatem spółka mogła podnieść zarzut potrącenia również wobec nabywcy wierzytelności. Pozwani podnieśli również, iż nie ponoszą winy za nieterminowe zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (...), jako że do czasu złożenia wniosku sytuacja finansowa spółki nie uzasadniała jego złożenia. W 1999 roku spółka osiągnęła bowiem zysk, posiadała majątek dużej wartości, kapitał zakładowy w wysokości 1.990.800 zł i nadwyżki naliczonego podatku, a nadto prowadziła działalność i na bieżąco regulowała swoje zobowiązania. Poza tym zdaniem pozwanych wierzytelność nabyta przez powódkę była od początku sporna, a spółka (...) Ltd nie złożyła wyraźnego oświadczenia o rozwiązaniu umowy leasingu. Pozwani podali, że na dzień odwołania pozwanego K. S. z funkcji prezesa zarządu, nie miał on wiedzy na temat straty spółki za 2000 r., badanie sprawozdania finansowego przeprowadzone przez kolejnego członka zarządu nie wykazało żadnych nieprawidłowości. Kłopoty finansowe spółki zaczęły się dopiero w 2001 r., zaś informacje o rzeczywistym stanie zadłużenia pozwani powzięli po otrzymaniu bilansu za 2001 r., tj. 30 września 2002 r. Pierwszy wniosek o ogłoszenie upadłości, złożony 18 października 2002 roku, został zwrócony przez Sąd z uwagi na braki formalne, przy czym braki te nie zostały uzupełnione w określonym terminie ze względu na brak dostępu spółki do wystawionych tytułów wykonawczych i egzekucyjnych z uwagi na nieobecność pełnomocnika reprezentującego spółkę. Wskazano jednocześnie, iż w dniu 11 marca 2003 roku spółka złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości, który został uwzględniony przez Sąd. Pozwani podkreślili, że pomiędzy nie zgłoszeniem wniosku o upadłość a szkodą spółki brak jest związku przyczynowo - skutkowego. Na dzień otrzymania bilansu za 2001 roku długi spółki przekraczały jej majątek i wynosiły ponad 4 400 000,00 zł, stąd zbywca wierzytelności powódki nie uzyskałby spłaty swojej wierzytelności. Pozwani odwołali się do postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego wobec spółki (...) z dnia 16 października 2008 r., z którego wynika, iż kwota uzyskana ostatecznie ze sprzedaży składników upadłości została przeznaczona w całości na podatki, daniny publiczne i składki na ubezpieczenie społeczne i nie było możliwości zaspokojenia wierzytelności nabytej przez powódkę, należącej do 7 kategorii.

W dniu 11 lipca 2011 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie wydał wyrok (sygn. akt X GC 42/10), w którym powództwo oddalił i zasądził od powódki na rzecz pozwanych koszty procesu w 100 %, pozostawiając szczegółowe ich wyliczenie referendarzowi sądowemu po uprawomocnieniu się orzeczenia. Sąd I instancji uznał, że

spółka (...) wypełniła przesłankę ogłoszenia upadłości jednak zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości w chwili zaistnienia tej przesłanki nie doprowadziłoby do zaspokojenia wierzyciela, co wyłącza odpowiedzialność pozwanych. Jednocześnie Sąd ten nie uwzględnił zarzutu wygaśnięcia wierzytelności powódki na skutek złożonego przez spółkę (...) oświadczenia o potrąceniu uznając, że zarzut potrącenia winien być w stosunku do podmiotu w upadłości rozpoznany w toku postępowania upadłościowego. W procesie sąd nie powinien we własnym zakresie rozstrzygać o istnieniu przedstawionej do potrącenia wierzytelności

Powódka złożyła od tego wyroku apelację.

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie (sygn. akt VIII Ga 108/12) uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Sąd Okręgowy uznał, że przedstawione przez pozwanych dowody – w szczególności dotyczące sytuacji majątkowej i finansowej dłużnej spółki z uwagi na ich niekompletność - nie są miarodajne dla ustalenia czasu właściwego do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnej spółki oraz do oceny wielkości majątku, z którego wierzyciele mogliby być zaspokojeni. Za taki dowód nie może być uznana sporządzona w sprawie opinia biegłego sądowego bowiem nie można w oparciu o nią ustalić, kiedy nastąpił czas, który przy należytych prowadzeniu spraw spółki uzasadniał zgłoszenie wniosku o upadłość. Ze stanowiska pozwanych wynikało, że w październiku 2002 r. pozwani uznali, że sytuacja majątkowa spółki uzasadniała złożenie tego wniosku, co skutkowało wniesieniem w dniu 18 października 2002 roku do sądu powyższego wniosku. Z ustaleń biegłego sądowego wynikało natomiast, że data ta powinna być wcześniejsza bowiem przy założeniu danych bilansowych jako rzeczywistej wartości majątku i zobowiązań stan niewypłacalności nastąpił 31 czerwca 2001 r., natomiast przy założeniu wartości bilansowej aktywów spółki sprowadzonej do wartości likwidacyjnej spółka wypełniała przesłankę upadłości wcześniej - 31 grudnia 1999 r. W ocenie Sądu Okręgowego pozwani nie sprostali wymogowi wykazania tej przesłanki zwalniającej wobec braku – na co wskazał także biegły - materiału dowodowego obrazującego sytuację finansową spółki. Ponadto brak było w sprawie miarodajnych danych służących ocenie majątku spółki, z którego wierzyciele mogliby zostać zaspokojeni.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że pozwani nie udowodnili zaistnienia w sprawie przesłanki egzoneracyjnej wskazanej w art. 299 § 2 k.s.h w postaci braku szkody wierzyciela, nawet gdyby wniosek o ogłoszenie upadłości został zgłoszony w czasie właściwym. Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazał, że sąd I instancji nie poczynił żadnych ustaleń w zakresie podniesionego przez pozwanych zarzutu dokonania w dniu 7 stycznia 2010 r. potrącenia z wierzytelnością powódki wzajemnej wierzytelności spółki (...) wobec zbywcy wierzytelności w wysokości 17.045,70 złotych. Sąd Odwoławczy wskazał, że wobec powyższego koniecznym jest przeanalizowanie przez Sąd Rejonowy, czy spółce (...) przysługiwała wierzytelność wobec zbywcy wierzytelności spółki (...) Ltd, a w razie stwierdzenia istnienia takiej wierzytelności – zbadanie czy doszło do skutecznego potrącenia obydwu wierzytelności.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 21 maja 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 5.333,73 złotych z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 9 listopada 2009 r., w pozostałym zakresie powództwo oddalił i zasądził od powódki na rzecz solidarnych pozwanych kwotę 1.343 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrok powyższy Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach: Przedsiębiorstwo (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. została zarejestrowana w rejestrze handlowym w dniu 3 kwietnia 1997 r. Od chwili powstania funkcję prezesa jednoosobowego zarządu spółki pełnił K. S.. Zgodnie z uchwałą Zgromadzenia Wspólników P. R. z dnia 28 grudnia 2000 r. K. S. został odwołany z funkcji członka zarządu spółki. W tym samym dniu prezesem zarządu spółki został ustanowiony F. S., który pełni tę funkcję do chwili obecnej. Z dniem 16 maja 2001 r. spółka PW (...) została wpisana w rejestrze przedsiębiorców KRS, nr (...). Spółkę PW (...) łączyła z (...) Ltd spółkę z o.o. w W., jako leasingodawcą umowa leasingu operacyjnego pojazdu C. (...) z dnia 5 maja 1998 r. przewidująca obowiązek zapłaty 24 miesięcznych rat leasingowych. W fakturach wystawionych od listopada 1999 r. do marca 2000 r. do spółka PW (...) została obciążona opłatami leasingowymi nr 20 – 24. Na chwilę zakończenia umowy zaległości P. R. wyniosły 66 858,38 zł, w tym z tytułu opłat leasingowych 36 856,73 zł. W 2000 r. spółka PW (...) nie miała większych problemów finansowych i nie zaprzestała płacenia długów, co najwyżej były opóźnienia w płatnościach. W listopadzie

nastąpiło podwyższenie kapitału zakładowego spółki poprzez wniesienia aportem przez wspólnika nieruchomości i hali produkcyjno – magazynowej i hali magazynowej. Pod koniec 2000 r. spółka PW (...) zleciła przeprowadzenie badania sprawozdania finansowego swojego przedsiębiorstwa przez (...). Decyzjami organu skarbowego na 2000 r. spółka PW (...) uzyskała zwrot podatku naliczonego nad należnym w wysokości odpowiednio 32 880,00 zł, 153 194,00 zł, 182 923,00 zł, 188 812,00 zł i 123 688,00 zł. Na dzień 1 grudnia 2000 r. spółka nie zalegała ze zapłatą składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne i FP. Zgodnie z bilansem spółki sporządzonym na 31.12.2000 r. koszty działalności operacyjnej wyniosły 4 264 090,07 zł wobec przychodów ze sprzedaży w wysokości 3 590 148,22 zł. Strata spółki za 2000 rok zamknęła się kwotą 882 258,74 zł. Według sporządzonego przez biegłego rewidenta w dniu 27 września 2002 r. bilansu na dzień 31 grudnia 2001 r. spółka posiadała aktywa trwale o wartości 2 326 730,48 zł, aktywa obrotowe na kwotę 1 943 925,15 zł, środki pieniężne w wysokości 35 369,36 zł oraz zobowiązania na kwotę 4 476 672,92 zł. Wyrokiem z dnia 5 lipca 2002 r. w sprawie z powództwa (...) Ltd sp. z o.o. w W. przeciwko PW (...) spółce z o.o. w S., sygn. akt VIII GC 109/02 Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy uchylił nakaz zapłaty z dnia 30 maja 2001 r., oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 15. 473,70 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Dnia 18 października 2002 r. PW (...) sp. z o.o. w S. wystąpiła do Sądu Rejonowego w Szczecinie z wnioskiem o ogłoszenie upadłości. Wobec nieuzupełnienia braku formalnego pisma w postaci dołączenia wykazu tytułów egzekucyjnych przeciwko spółce wniosek został zwrócony. Zarząd spółki P. R. wystąpił z ponownym wnioskiem o ogłoszenie upadłości spółki w dniu 10 marca 2003 r. W uzasadnieniu wniosku powołano się na stan majątku spółki o łącznej wartości 4 100 412,04 zł, przy równoczesnej sumie zobowiązań na poziomie 5 895 158,73 zł wynikający z dołączonych dokumentów księgowych. Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Szczecinie, Wydział XIII Gospodarczy, sygn. akt XIII U 59/03 ogłosił na wniosek dłużnika upadłość Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. i wyznaczył syndyka masy upadłości. W uzasadnieniu orzeczenia podano, że dłużnik zaprzestał trwale płacenia długów na przełomie listopada i grudnia 2002 r., wobec spółki toczy się 27 postępowań egzekucyjnych, natomiast na dzień 31 grudnia 2002 r. zobowiązania długoterminowe spółki wyniosły 3 218 507,70 zł, a krótkoterminowe – 2 667 004,01 zł, przy wartości aktywów na 4 100 412,04 zł. Zgodnie z postanowieniem z dnia 24 sierpnia 2005 r., XXII U 59/03 wydanym w następstwie sprzeciwu wierzyciela na postanowienie Sędziego komisarza Sąd upadłościowy uznał w kategorii VI wierzytelność Syndyka masy upadłości (...) Ltd spółki z o.o. w W. w kwocie 22 379,43 zł pod poz. 1, 53 na liście wierzytelności. W ramach rozstrzygnięcia Sąd wziął pod uwagę wierzytelność zgłoszoną w kwocie 36 856,73 zł z umowy leasingu, stanowiącej sumę opłat leasingowych zgodnie z fakturami nr (...). Biorąc pod uwagę datę zgłoszenia wierzytelności i oświadczenia o potrąceniu Sąd przyjął, że wierzyciel nie zgłosił zarzutu potrącenia w postępowaniu upadłościowym.

Na mocy postanowienie z dnia 16 października 2008 r. Sąd umorzył postępowanie w sprawie upadłości PW (...) spółki z o.o. w S. na podstawie art. 218 § 1 pkt 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. prawo upadłościowe, wskazując, że uzyskane po likwidacji majątku środki pieniężne nie pozwalają w sposób oczywisty na pokrycie kosztów postępowania. Sąd ustalił, że fundusze masy wyniosły 686 137,51 zł, a wydatki wykazane w ostatecznym sprawozdaniu – 503 877,31 zł. W chwili wydania orzeczenia w masie upadłości znalazły się środki w kwocie 5 688,59 zł. Dnia 16 stycznia 2009 r. Sąd nadał wyciągowi z listy wierzytelności obejmującej pod poz. 1, 53 wierzytelność Syndyka masy upadłości (...) Ltd spółki z o.o. w W. klauzulę wykonalności na rzecz (...) sp. z o.o. w łodzi, jako nabywcy uprawnienia.

W wezwaniach do zapłaty z dnia 28 października 2009 r. powódka wystąpiła wobec pozwanych F. S. i K. S. z żądaniem zapłaty kwoty 22.379,43 zł wynikającej z tytułu egzekucyjnego w postaci prawomocnego postanowienia z dnia 24 sierpnia 2005 r. (XXII U 59/03) w terminie 7 dni od daty otrzymania pisma. Jednocześnie powódka zawiadomiła pozwanych o nabyciu wierzytelności w dniu 4 maja 2007 r. od Syndyka masy upadłości (...) LTD sp. z o.o. w W..

Pismem z dnia 7 stycznia 2010 r., nadanym pocztą na adres powódki, prezes zarządu spółki P. R. F. S. oświadczył że potrąca wierzytelność przysługującą (...) sp. z o.o. wobec spółki (...) Ltd sp. z o.o. w W. w kwocie należności głównej 17 045,70 zł z wierzytelnością w kwocie głównej 24. 454,67 zł wynikającą z zatwierdzonej listy wierzytelności ustalonej postanowieniem z dnia 24 sierpnia 2005 r. Spółka PW (...) powołała się na przysługującą jej wierzytelność w kwocie należności głównej 17.045,67 zł ustalonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z

dnia 5 lipca (...), VIII GC 109/02 i postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 stycznia 2003 r., I C 4/03. Odwołując się do ustaleń opinii biegłego sądowego S. M. Sąd I instancji wskazał, że zaistnienie wobec spółki PW (...) przesłanki upadłości w postaci zaprzestania płacenia długów nastąpiło w razie przekroczenia sumy niewykonywanych zobowiązań 10% sumy bilansowej. Biegły podał, że zebrana w aktach dokumentacja spółki nie pozwala uzyskać szczegółowych informacji o kwotach i kolejno zapadających datach wymagalności kredytów bankowych udzielonych pozwanej spółce. Bez uwzględniania danych o zobowiązaniach kredytowych średni stan zobowiązań spółki (...) wynosił w 2000 r. – 2289 527,84 zł, w 2001 r. – 3 768 089,97 zł, w 2002 r. – 5 130 775,12 zł. Przeprowadzona na takim założeniu analiza prowadzi do wniosku, że stan trwałego zaprzestania płacenia długów wobec spółki (...) wystąpił na koniec czerwca 2001 r. Biegły sądowy wywiódł, że dostępne w materiale procesowym sprawy - dane nie dają podstaw do doprowadzenia wartości bilansowych majątku do wartości rzeczywistej metodą pełnego badania, jak i nie jest możliwe pełne zweryfikowanie danych o zobowiązaniach - co do ich kompletności i prawidłowości wyceny. Przyjmując w wariantcie pierwszym wartości danych bilansowych jako rzeczywistą wartość majątku i zobowiązań, biegły wskazał, że należy przyjąć, iż niedobór majątku na pokrycie zobowiązań nastąpił najwcześniej - według sprawozdania finansowego pokazującego stan majątkowy i finansowy spółki - na 31 czerwca 2001 r. (błędnie wskazano w uzasadnieniu datę 31.12.2001). Uwzględniając natomiast w drugim wariantcie wartość bilansową aktywów spółki sprowadzoną do wartości likwidacyjnej (według metody likwidacyjnej uproszczonej), przy niezmienniej wartości bilansowej pasywów P. R. wypełniała przesłankę upadłości w postaci niedoboru majątku na pokrycie długów natomiast już na 31 grudnia 1999 r. Przyjmując złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki PW (...) w ustawowym terminie przypadającym na 14 lipca 2001 r., oraz stan zobowiązań spółki na koniec lipca 2001 r. na poziomie 3 811 000,00 zł, wierzytelność objęta żądaniem pozwu zaliczająca się do kat. 6 zostałaby zaspokojona w 100% przy uwzględnieniu wartości majątku spółki według wartości bilansowej, natomiast nie zostałaby zaspokojona w żadnej części przy wartości majątku spółki oszacowanym według metody likwidacyjnej.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że powództwo wywiedzione na podstawie art. 299 § 1 ksh zasługiwało na uwzględnienie w części. Sąd ten wskazał, że z poczynionych ustaleń wynika, iż wierzytelność powódki wobec spółki (...) została ustalona na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym spółki (...) na podstawie postanowienia sądu upadłościowego z dnia 24 sierpnia 2005 r. (sygn. akt XXII U 59/03) a przejście tego uprawnienia na powódkę zostało zatwierdzone postanowieniem Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 16 stycznia 2009 r. (sygn. akt XII Guo 3/09). Powódka wykazała też, że egzekucja prowadzona wobec spółki okazała się bezskuteczna co z kolei wynika z faktu, iż postępowanie upadłościowe spółki (...) zostało postanowieniem z dnia 16 października 2008 r. umorzone na skutek braku wystarczającego majątku na zaspokojenie chociażby kosztów przeprowadzenia upadłości. Jednocześnie Sąd ten przyjął, że odpowiedzialność pozwanych odnosi się do zobowiązań spółki, które istniały w czasie pełnienia przez nich funkcji członka zarządu. Ponieważ wierzytelność objęta żądaniem pozwu powstała i stała się wymagalna w okresie od listopada 1999 r. do marca 2000 r. Sąd przyjął, iż obaj pozwani są co do zasady przewidzianej w art. 299 § 1 ksh odpowiedzialni za zobowiązania spółki PW (...). Sąd uznał, że pozwani nie wykazali istnienia przesłanki egzoneracyjnej wymienionej w art. 299 § 2 ksh w stopniu umożliwiającym zwolnienie ich z odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Członek zarządu spółki z o.o. może uwolnić się w części od odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 § 1 ksh poprzez wykazanie, że stopień zaspokojenia wierzyciela byłby identyczny także w sytuacji zgłoszenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości. Sąd wskazał, że w ustalonych realiach sprawy wniosek prowadzący do ogłoszenia upadłości pochodził z 10 marca 2003 r. Sąd stwierdził, że przeprowadzony w celu zbadania stanu majątku spółki w okresie kiedy pozwani pełnili funkcję członków zarządu dowód z opinii biegłego nie stanowił miarodajnej podstawy ustaleń na temat możliwości zaspokojenia wierzytelności powódki z majątku spółki PW (...) w czasie istotnym dla oceny odpowiedzialności pozwanych. Biegły doszedł do konkluzji, iż dostępne dane nie dają podstaw do doprowadzenia wartości bilansowych o majątku do wartości rzeczywistej metodą pełnego badania, jak i nie jest możliwe pełne zweryfikowanie danych o zobowiązaniach co do ich kompletności i prawidłowości wyceny. Bazując na wybiórczych danych (...) spółki PW (...) biegły przedstawił wysoce uogólnione założenia w przedmiocie przesłanek do ogłoszenia upadłości w wariantcie uwzględniającym wartości danych bilansowych jako rzeczywistą wartość majątku i zobowiązań, a w drugim - wartość bilansową aktywów spółki sprowadzoną do wartości likwidacyjnej. Przy pierwszym założeniu stan niewypłacalności spółki nastąpił najwcześniej dnia 31 czerwca 2001 r (błędnie w uzasadnieniu wskazano datę 31.12.2001), natomiast przy drugim - spółka PW

(...) wypełniała przesłankę upadłości najwcześniej już na 31 grudnia 1999 r. Biegły założył, że przy wystąpieniu z wnioskiem o ogłoszenie upadłości w ustawowym terminie - 14 lipca 2001 r., wierzytelność objęta żądaniem pozwu zaliczająca się do kat. 6 zostałaby zaspokojona w 100% wedle wartości bilansowej majątku spółki, natomiast nie zostałaby zaspokojona w żadnej części przy wartości majątku spółki oszacowanym według metody likwidacyjnej. Sąd Rejonowy podkreślił, że zgromadzony w sprawie materiał poglądowy nie jest wystarczający do badania i dokonania ustaleń, czy i kiedy wystąpiła przesłanka upadłości w postaci nieuregulowania wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Jednocześnie biegły wyjaśnił, że dla przyjęcia kompletności opinii konieczny był dostęp do innej niż zebrana w sprawie dokumentacji finansowej spółki. Stąd też w ocenie Sądu Rejonowego wyniki przeprowadzonej przez biegłego analizy nie mogły prowadzić do podjęcia konstruktywnych wniosków, w szczególności na temat stanu finansów i majątku spółki, możliwości płatniczych, przebiegu narastającego lub zmniejszającego się zadłużenia. Brak możliwości skorzystania z wymiernych danych rachunkowych, powodował, że ustalenia i wnioskowanie poczynione przez Sąd Rejonowy, nawet przy uwzględnieniu wiedzy biegłego obarczone byłyby wysokim ryzykiem błędu. Dlatego też nie sposób ocenić bez miarodajnego materiału poglądowego, czy i kiedy nastąpił stan niewypłacalności spółki, a także czy w chwili sprawowania przez każdego z pozwanych stanowiska członka zarządu sytuacja majątkowa spółki nie uzasadniała wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości spółki w ustawowym terminie. Stąd też nie znalazły poparcia w ustaleniach Sądu Rejonowego - poczynionych w oparciu o zebrany materiał dowodowy - twierdzenia pozwanych o wyłączeniu ich odpowiedzialności za zobowiązani spółki.

Sąd I instancji uznał natomiast za zasadny zarzut umorzenia w części wierzytelności powódki wskutek potrącenia wzajemnej wierzytelności spółki PW (...) przysługującej wobec spółki (...) Ltd na podstawie oświadczenia z dnia 7 stycznia 2010 r. Sąd zważył, że wierzytelność spółki PW (...) nie była przedmiotem potrącenia dokonanego przez wierzyciela (syndyka masy upadłości (...) Ltd sp. z o.o. w W.) wraz z zgłoszeniem wierzytelności (art. 37 Rozp. Pr. u.). Skuteczność oświadczenia dłużnej spółki względem powódki Sąd ocenił mając na uwadze treść przepisu art. 513 § 2 k.c. wskazując, że o dopuszczalności skutecznego zgłoszenia zarzutu potrącenia wierzytelności wobec zbywcy rozstrzyga chwila powzięcia przez dłużnika wiadomości o dokonanym przelewie. Spółka (...) dowiedziała się zaś o przelewie z dnia 4 maja 2007 r. zatwierdzonym nadaniem klauzuli wykonalności wyciągowi z listy wierzytelności w dniu 16 stycznia 2009 r. - najwcześniej w listopadzie 2009 r. a wierzytelność powódki w kwocie 22 379,43 złotych wynikająca z listy wierzytelności stała się wymagalna później niż wierzytelności spółki (...) wobec spółki (...) Ltd. Sąd Rejonowy w zaistniałej sytuacji uznał, że nie zachodzą podstawy do upatrywania wymagalności wierzytelności przeniesionej na powódkę przed jej prawomocnym uznaniem na liście wierzytelności. W przedmiocie wymagalności należności spółki PW (...) ustalonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie i Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na kwotę 17.045,70 zł zastosowanie znajdzie art. 32 § 1 Prawa upadł., w myśl którego zobowiązania pieniężne upadłego, których termin płatności nie nastąpił, stają się płatne z dniem ogłoszenia upadłości. Z chwilą ogłoszenia upadłości (...)sp. z o.o. w W. wierzytelności stały się najpóźniej i najpewniej wymagalne. Ponieważ obie wierzytelności nadawały się do potrącenia w chwili zawiadomienia o przelewie, oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności spółki PW (...), jako dłużnika względem powódki jako nabywcy wierzytelności wywarło zamierzone skutki prawne. Wskutek potrącenia wierzytelność powódki uległa umorzeniu do kwoty przeciwstawionej jej wierzytelności spółki PW (...). Z tych względów Sąd uznał, iż zasądzeniu solidarnie od pozwanych na rzecz powódki podlega kwota 5. 333,73 złotych. W piśmie z dnia 13 września 2013 r. powódka złożyła apelację od powyższego wyroku zaskarżając ten wyrok w punkcie I i II. Wyrokowi temu zarzucono, że:

a/Sąd Rejonowy nie wyjaśnił tego, czy spółce Przedsiębiorstwo (...) w dacie złożenia oświadczenia o potrąceniu wierzytelności z dnia 7 stycznia 2010 r. przysługiwało prawo złożenia oświadczenia o potrąceniu tych wierzytelności wobec cedenta, ((...). LTD SPÓŁKA z o. o. w upadłości likwidacyjnej) w związku z tym, że wierzytelności te zostały wpisane na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym (...). LTD SPÓŁKA z o. o. w upadłości likwidacyjnej i w tym zakresie nie rozpoznał sprawy co do istoty pomimo zgłoszenia przez powoda zarzutu w tym zakresie,

b/ Sąd Rejonowy nie wyjaśnił, czy w dniu 7 stycznia 2010 r. czyli w dacie złożenia przez spółkę PW (...) powódce oświadczenia o potrąceniu wierzytelności przysługujących tej spółce wobec cedenta - trwało postępowanie upadłościowe cedenta i tym samym nie wyjaśnił tego, czy ustały ograniczenia w dopuszczalności potrącenia tych

wierzytelności wynikające z art. 96 prawa upadłościowego i naprawczego tym samym nie zostały wyjaśnione istotne dla sprawy okoliczności a ustalenia dopuszczalności potrącenia należy uznać za dowolne i naruszające art. 233 § 1 kpc,

c/ Sąd Rejonowy naruszył art. 513 § 2 kc poprzez jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten stanowi samodzielną podstawę do ustalenia przesłanek potrącenia wierzytelności przysługującej dłużnikowi wobec zbywcy z wierzytelnością nabytą przez cesjonariusza, a w konsekwencji uwzględnienie potrącenia wierzytelności niedopuszczalnego w świetle art. 513 § 1 kc,

d/ Sąd Rejonowy naruszył art. 513 § 1 kc poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji uwzględnienie zarzutu dłużnika (spółka PW (...)), który nie przysługiwał dłużnikowi wobec cedenta (syndyk masy upadłości (...). LTD” SPÓŁKA z o. o. w (...)) poprzez dopuszczenie potrącenia wierzytelności przysługujących dłużnikowi wobec cedenta z wierzytelnością nabytą przez powoda pomimo tego, że wierzytelność ta, nie mogła być potrącona przez dłużnika wobec cedenta,

e/ Sąd Rejonowy naruszył art. 498 § 1 kc poprzez jego niezastosowanie i dopuszczenie do potrącenia wierzytelności spółki PW (...), która w dacie złożenia oświadczenia o potrąceniu nie mogła być dochodzona przed Sądem bądź przed innym organem państwowym (wobec zasądzenia tej wierzytelności nie mogła być egzekwowana w postępowaniu egzekucyjnym).

Mając na uwadze powyższe powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I i III i zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwoty 17. 045,70 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 9 listopada 2009 r. Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt III i zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kosztów procesu w kwocie 6. 155 złotych. Jednocześnie wniosła o zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Apelację od powyższego wyroku złożyli także pozwani zaskarżając go w części zasądzonej od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwoty 5. 333,73 złotych z odsetkami ustawowymi, wnosząc o jego zmianę w pkt I i III poprzez oddalenie powództwa w całości ewentualnie o uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach instancji odwoławczej. Pozwani wniesli także o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 299 § 1 ksh poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że pozwani ponoszą odpowiedzialność za późne zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki PW (...),

- art. 299 § 2 ksh poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że pozwani nie wykazali przesłanek egzoneracyjnych od odpowiedzialności względem powódki,

2. naruszenie przepisów postępowania tj.:

- art. 233 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów tj. logiki w wyciąganiu wniosków z zebranego materiału dowodowego polegające z jednej strony na poczynieniu ustaleń, że spółka (...) nie miała większych problemów finansowych w 2000 r. z drugiej zaś na przyjęciu, że obaj pozwani ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania tej spółki; oraz brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięcie dowodów przedstawionych przez pozwanych,

- art. 278 w zw. z art. 233 kpc poprzez brak przeprowadzenia oceny dowodu z opinii biegłego sądowego w konfrontacji z innymi zebranymi w sprawie dowodami,

- art. 328 § 2 kpc poprzez brak ustosunkowania się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do stawianych w sprzeczności od nakazu zapłaty zarzutu pozwanych o braku winy pozwanych w późnym złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości.

W piśmie z dnia 2 grudnia 2013 r. powódka wniosła odpowiedź na apelację pozwanych domagając się jej oddalenia i wskazując, że Sąd Okręgowy w Szczecinie w wyroku z dnia 18 lipca 2012 r. (sygn. akt VIII Ga 108/12) przesądził o tym, że zarzuty pozwanych zgłoszone w oparciu o art. 299 § 2 k.s.h nie zostały wykazane zaś każdy z tych zarzutów wymaga ustalenia kiedy nastąpił czas, który uzasadniał złożenie przez członków spółki wniosku o ogłoszenie upadłości.

W piśmie z dnia 15 stycznia 2014 r. pozwani złożyli odpowiedź na apelację powódki wnosząc o jej oddalenie i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych solidarnie, kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pozwani wskazali, że art. 96 prawa upadłościowego i naprawczego nie ma zastosowania po zakończeniu postępowania upadłościowego, a w przedmiotowej sprawie nastąpiło to w dniu 24 sierpnia 2005 r.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanych okazała się niezasadna, natomiast apelacja powódki zasługiwała na uwzględnienie, co skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia w postulowanym zakresie.

Odnosząc się do apelacji pozwanych zauważyć należy, że zarzuty w niej podniesione sprowadzają się do kwestionowania stanowiska Sądu I instancji co do niewykazania przez pozwanych przesłanek zwalniających z odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 § 1 k.s.h. Pozwani zarzucali w powyższym zakresie Sądowi Rejonowemu błędną ich zdaniem - bo nie skonfrontowaną z innymi zebranymi w sprawie dowodami ocenę materiału dowodowego, w szczególności opinii biegłego sądowego, powołując się na brak swojej winy w niezgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie.

Podkreślić jednak należy, że rozważana sprawa jest przedmiotem ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy. Wcześniej orzeczenie Sądu Rejonowego z dnia 11 lipca 2011 r. (sygn. akt X GC 42/10) zostało uchylone wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 15 czerwca 2012 r. (sygn. akt VIII Ga 108/12) a sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Okręgowy zauważył, że dla ustalenia zaistnienia przesłanki egzoneracyjnej z art. 299 § 2 k.s.h w postaci braku szkody wierzyciela koniecznym było ustalenie, kiedy członkowie zarządu powinni złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości i dokonanie oceny majątku spółki pod kątem możliwości zaspokojenia wierzycieli. Sąd Okręgowy uchylając i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, odwołując się do opinii uzupełniającej biegłego sądowego S. M. wskazał, że pozwani nie wykazali kiedy nastąpił właściwy czas, który uzasadniałby zgłoszenie przez pozwanych wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnej spółki. Sąd Okręgowy podkreślił, że zebrany materiał dowodowy, w tym zaferowany przez pozwanych okazał się niewystarczający do poczynienia ustaleń, na które powoływali się pozwani, iż nawet gdyby zarząd spółki dopełnił obowiązku zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie - to i tak wierzyciel nie uzyskałby zaspokojenia. Sąd Okręgowy odmiennie niż Sąd Rejonowy uznał, że pozwani nie sprostali, w oparciu o przedstawione dowody, wymogowi wykazania przesłanek zwalniających z odpowiedzialności przewidzianych w art. 299 § 2 ksh, przyjmując jednocześnie ich odpowiedzialność co do zasady. W świetle powyższego sprawa została przekazana sądowi I instancji do ponownego rozpoznania wyłącznie w celu rozważenia innego elementu obrony pozwanych tj. zarzutu potrącenia zgłoszonego w sprzeczności od nakazu zapłaty, co do którego Sąd Rejonowy nie poczynił żadnych ustaleń.

Mając na uwadze treść art. 386 § 6 k.p.c. ocena prawna dokonana przez Sąd Okręgowy w przywołanym orzeczeniu wiązała Sąd Rejonowy, nadto orzeczenie to przesądziło o kierunku dalszego postępowania.

Analiza motywów zaskarżonego orzeczenia prowadzi do wniosku, że Sąd Rejonowy co do zasady nie poczynił innych ustaleń, gdyż podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Okręgowy w wyroku z dnia 15 czerwca 2012 r. uznając, że materiał dowodowy przedstawiony przez pozwanych nie dawał podstaw do poczynienia ustaleń zgodnie z ich wnioskami. W szczególności powyższe odnosi się do braku podstaw do przyjęcia, że nawet gdyby pozwani złożyli wniosek o ogłoszenie upadłości w czasie właściwym to powódka nie doznałaby szkody ponieważ nie doszłoby do zaspokojenia jej wierzytelności. Z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Rejonowy ponownie akcentował te okoliczności, które były już przedmiotem badania i oceny Sądu Okręgowego wskazując, iż brak możliwości skorzystania z miarodajnych danych rachunkowych (w tym informacji co do kredytów bankowych

zaciągniętych przez spółkę) spowodował, że nie można było ocenić czy i kiedy nastąpił stan niewypłacalności spółki a także czy złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w odpowiednim terminie nie pogorszyłoby sytuacji powódki bowiem i tak nie uzyskaby stosownego zaspokojenia. Zauważyć należy, że w wywiedzionej aktualnie apelacji pozwani zarzucili Sądowi Rejonowemu, że nie dokonał analizy, czy w czasie kiedy pełnili funkcje członków zarządu - nie ponosili winy w złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości dopiero w 2002 r. Zdaniem pozwanych sytuacja finansowa spółki na koniec 2000 roku i 2001 roku potwierdzona odpowiednią dokumentacją – w szczególności sprawozdaniami finansowymi i wykonanym na zlecenie spółki badaniem ksiąg rachunkowych przez biegłego rewidenta – nie przemawiała za ogłoszeniem upadłości. Wywodzili, że nie mieli oni świadomości, że sytuacja finansowa spółki uzasadniała złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości we wcześniejszym okresie. Treść apelacji wskazuje, że pozwani skupili się na wykazywaniu przesłanki braku winy w niezłożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie pomijając zupełnie okoliczność, że w istocie nie wykazali jaki był właściwy termin na ogłoszenie upadłości spółki. Wywody pozwanych odnosiły się przede wszystkim do wskazania, że do dnia 30 września 2002 roku nie mieli wiedzy o sytuacji majątkowej spółki, dopiero po otrzymaniu sprawozdania finansowego za 2001 r., co nastąpiło w dniu 30 września 2002, mogli zapoznać się ze stanem majątkowym i finansowym spółki. Powyższe skutkowało następnie złożeniem przez spółkę w dniu 18 października 2002 roku wniosku o ogłoszenie upadłości.

W ocenie Sądu Okręgowego członek zarządu nie może skutecznie usprawiedliwić się że nie złożył wcześniej wniosku o ogłoszenie upadłości, bo dopiero z bilansu otrzymanego w dniu 30 września 2002 r. a dotyczącego 2001 roku poznał jaki jest rzeczywisty stan majątkowy spółki, uzasadniający złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, co nastąpiło w dniu 18.10.2002 roku. Zdaniem Sądu odwoławczego księgi rachunkowe spółki pozwalają na zorientowanie się w każdym czasie, jaki jest stan majątkowy spółki. Podkreślić należy, że zarząd spółki - zgodnie z art. 201 § 1 ksh prowadzi sprawy spółki i reprezentuje spółkę. Członek zarządu z racji pełnienia swojej funkcji ma w zasadzie nieograniczony dostęp do dokumentów finansowych spółki w każdym czasie, a wobec tego powinien orientować się jaki jest aktualny stan czy to majątkowy czy finansowy spółki, w której pełni funkcję. Pozwani nie mogą zatem zasłaniać się niewiedzą w tym zakresie bowiem fakt otrzymania bilansu za 2001 rok w dniu 30 września 2002 r. w żaden sposób nie uzasadnia niewiedzy do tego momentu co do rzeczywistej sytuacji majątkowej spółki.

Niezależnie od tego podkreślić należy, czego zdają się nie zauważać skarżący, że powoływane przez nich okoliczności dotyczące braku winy w niezgłoszeniu we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości dotyczą wniosku złożonego w sądzie w dniu 18 października 2002 r. Pozwani pomijają przy tym niekwestionowany fakt, że wniosek ten okazał się nieskuteczny, ponieważ z powodu nieusunięcia braków formalnych został zwrócony. Zgodnie zaś z art. 35 prawa upadłościowego i naprawczego w zw. z art. 130 § 2 kpc wniosek zwrócony nie wywołuje skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z jego wniesieniem. Trudno również uwzględnić – niczym zresztą nie poparty - argument, że brak uzupełnienia wniosku spowodowany był nieobecnością pełnomocnika reprezentującego interesy spółki (...). Skuteczny wniosek, na podstawie którego wszczęto postępowanie upadłościowe został złożony dopiero w dniu 10 marca 2003 r. Powoływane okoliczności nie mogły więc w żaden sposób zostać uznane za świadczące o braku winy w niezgłoszeniu wniosku o ogłoszeniu upadłości. Jest to o tyle istotne, że sami pozwani już w październiku 2002 r. uznali, że sytuacja majątkowa spółki uzasadniała złożenie tego wniosku. Z ustaleń biegłego sądowego (przy zastrzeżeniu przez biegłego niekompletności danych finansowych, którym biegły dysponował i w konsekwencji nieuwzględnienia okoliczności dotyczących wymagalności kredytów bankowych zaciągniętych przez spółkę) wynikało natomiast, że data ta powinna być wcześniejsza bowiem przy założeniu danych bilansowych jako rzeczywistej wartości majątku i zobowiązań stan niewypłacalności nastąpił 31 czerwca 2001 r. natomiast przy założeniu wartości bilansowej aktywów spółki sprowadzonej do wartości likwidacyjnej spółka wypełniała przesłankę upadłości najwcześniej 31 grudnia 1999 r. Wobec tego już wcześniej pojawiły się sygnały, które powinny skutkować złożeniem wniosku o ogłoszeniu upadłości zwłaszcza, że biegły sądowy zwrócił uwagę na najstarsze, wymagalne a nieuregulowane zobowiązania uzasadniające wniosek o ogłoszenie upadłości już pod koniec 1999 roku.

W świetle powyższego uznać należało, że wbrew zarzutom pozwanych - nie sprostali oni obowiązkowi wykazania, że nie ponoszą winy w niezgłoszeniu wniosku w czasie właściwym. W konsekwencji apelacja pozwanych w ocenie Sądu Okręgowego nie mogła być uznana za uzasadnioną a zarzuty w niej zawarte nie mogły prowadzić do rozstrzygnięcia

zgodnie z kierunkiem, którego pozwani się domagali - dlatego też na podstawie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu, o czym orzeczono w pkt II sentencji wyroku.

Apelacja powódki odnosiła się do części orzeczenia, w której oddalono powództwo, co nastąpiło wskutek rozpoznania przez Sąd Rejonowy zarzutu potrącenia, na który powoływali się pozwani w sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 14 stycznia 2010 r. Pozwani wskazywali tam na częściowe wygaśnięcie wierzytelności powódki bowiem w dniu 7 stycznia 2010 r. spółka (...) złożyła oświadczenie o potrąceniu wierzytelności powódki, nabytej od syndyka masy upadłości spółki (...) Ltd ze swoją wierzytelnością w kwocie 17. 045,70 złotych jaką posiadała względem spółki (...) Ltd. Sąd Rejonowy uznał skuteczność tego potrącenia, którego efektem było umorzenie wierzytelności powódki do kwoty wierzytelności przedstawionej do potrącenia tj. do kwoty 17. 045,67 złotych. Wskazać należy, że poza sporem w przedmiotowej sprawie pozostawał fakt, iż wierzytelność przedstawiona do potrącenia w oświadczeniu z dnia 7 stycznia 2010 r. w kwocie 17.045,70 złotych przysługiwała spółce (...) w stosunku do cedenta tj. spółki (...). Ltd. w upadłości likwidacyjnej, przy czym wynikała ona z wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 5 lipca 2002 r. (sygn. akt VIII GC 109/02) i postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 stycznia 2003 r. (sygn. akt I Cz 4/03). Bezsportny pozostawał również fakt, że wierzytelność ta została uznana przez syndyka na liście wierzytelności sporządzonej w postępowaniu upadłościowym (...) spółki (...). Ltd. Jak słusznie podkreśliła powódka fakt ten został przyznany przez pozwanych w złożonym przez nich sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 14 stycznia 2010 r., w którym stwierdzili, że przedstawiona do potrącenia „wzajemna wierzytelność spółki (...) wynikająca z orzeczeń sądowych została ujawniona na liście wierzycieli spółki (...). Ltd.” Okoliczność ta nie była także kwestionowana na etapie postępowania apelacyjnego. Wierzytelność dochodzona w niniejszym postępowaniu została przez powódkę nabyta od syndyka masy upadłości spółki (...). Ltd na mocy umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 4 maja 2007 r., a następnie postanowieniem z dnia 16 stycznia 2009 r. Sąd nadał wyciągowi z listy wierzytelności obejmującemu tę wierzytelność klauzulę wykonalność na rzecz powódki jako nabywcy. Te okoliczności wskazują, że oceniając dopuszczalność potrącenia, na które powołują się pozwani, w pierwszej kolejności należy mieć na uwadze art. 513 § 1 k.c., zgodnie z którym dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, jakie miał przeciwko zbywcy tej wierzytelności. Ocena zakresu uprawnień dłużnika dokonuje się na chwilę powzięcia wiadomości o przelewie. Dłużnikowi służą – poza zarzutami powstałymi do chwili przelewu – także zarzuty opierające się na okolicznościach zaszłych pomiędzy zawarciem umowy przelewu a momentem dowiedzenia się o przelewie. Pojęcie zarzutów obejmuje wszelkie środki obrony, którymi może posłużyć się dłużnik w procesie oraz poza procesem, które mają wpływ na istnienie, zakres oraz skuteczność zbytej wierzytelności. Mogą to być zarzuty, które przysługiwały dłużnikowi w stosunku do cedenta, zarzuty osobiste dłużnika oraz zarzuty dotyczące samej umowy cesji.

Nie ma zatem przeszkód by dłużnik bronił się zarzutem nieistnienia zobowiązania. W świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r. podjętej w sprawie III CZP 129/10 (LEX nr 700686) nie ma także wątpliwości, iż członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pozwany na podstawie art. 299 § 1 ksh może bronić się zarzutem, że objęta tytułem wykonawczym wierzytelność uległa umorzeniu na skutek potrącenia z wierzytelności powoda, dokonanego po powstaniu tego tytułu. Sąd Rejonowy rozważył zarzut potrącenia uznając go za zasadny w kontekście art. 513 § 2 k.c, zgodnie z którym dłużnik może z przelanej wierzytelności potrącić wierzytelność, która mu przysługuje względem zbywcy, chociażby stała się wymagalna dopiero po otrzymaniu przez dłużnika zawiadomienia o przelewie. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy wierzytelność przysługująca względem zbywcy stała się wymagalna później niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu.

Podzielić jednak należy zarzut powódki co do tego, że Sąd Rejonowy pominął przy tym treść art. 513 § 1 k.. przyjmując, że art. 513 § 2 k.c. stanowi samodzielną podstawę do ustalenia przesłanek potrącenia wierzytelności przysługującej spółce (...) (dłużnikowi) wobec spółki (...). Ltd. (zbywcy) z wierzytelnością nabytą przez powódkę (cesjonariusza). Nie można jednak zapominać, że regulacja zawarta w art. 513 § 2 k.c. dotycząca możliwości dokonania potrącenia stanowi dopełnienie regulacji zawartej w art. 513 § 1 k.c., wedle której dłużnik może podnosić przeciwko nabywcy wierzytelności tylko takie zarzuty jakie miał przeciwko jej zbywcy. Konsekwencją zaliczenia zarzutu potrącenia do zarzutów, o których mowa w art. 513 § 1 k.c., musi być wiasek, że przepis § 2 tego artykułu nie reguluje w sposób samodzielny kwestii potrącenia przez dłużnika wierzytelności przysługującej mu względem cedenta. Oznacza to, że

przepis ten stanowi jedynie rozwinięcie zasady wyrażonej w art. 513 § 1 k.c w myśl której dłużnikowi przysługują przeciwko cesjonariuszowi wszelkie zarzuty, które miał przeciwko cedentowi w chwili powzięcia wiadomości o przelewie (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2006 r., III CZP 59/2006, LEX nr 188841; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2005 r., II CK 690/04, LEX nr 1110955).

Należało zatem rozważyć, czego Sąd Rejonowy nie dokonał, czy spółce (...) w dacie złożenia oświadczenia z dnia 7 stycznia 2010 r. przysługiwał zarzut potrącenia wierzytelności wobec spółki (...). Ltd. Wierzytelności objęte oświadczeniem o potrąceniu – co było bezsporne – zostały wpisane na listę wierzytelności cedenta tj. spółki (...). Ltd w upadłości likwidacyjnej. Mając na uwadze powyższe ocena zasadności tego zarzutu powinna zostać dokonana w świetle przepisów prawa upadłościowego i naprawczego regulujących kwestię potrącenia. Natomiast Sąd Rejonowy ocenił jego skuteczność mając na uwadze tylko treść przepisów dotyczących potrącenia uregulowanych w przepisach kodeksu cywilnego, w szczególności art. 513 § 2 kc. Całkowicie poza zakresem analizy Sądu Rejonowego pozostawała kwestia zastosowania na gruncie przedmiotowej sprawy przepisów prawa upadłościowego i naprawczego. Kwestię potrącenia w postępowaniu upadłościowym naprawczym regulują przepisy art. 89 – 96 prawa upadłościowego i naprawczego. Zgodnie z art. 93 prawa upadłościowego i naprawczego potrącenie wierzytelności upadłego z wierzytelnością wierzyciela jest dopuszczalne, jeżeli obie wierzytelności istniały w dniu ogłoszenia upadłości, chociażby termin wymagalności jednej z nich jeszcze nie nastąpił. Możliwość potrącenia wierzytelności z uwzględnieniem przesłanek, o których mowa w cytowanym wyżej artykule obwarowana została nałożonym na wierzyciela obowiązkiem złożenia oświadczenia o potrąceniu nie później niż przy zgłoszeniu swojej wierzytelności (art. 96 puin). Oświadczenie wierzyciela, że korzysta z potrącenia złożone później niż w dacie zgłoszenia wierzytelności bądź brak takiego oświadczenia wraz ze zgłoszeniem wierzytelności jest równoznaczne z utratą prawa potrącenia. Termin bowiem do złożenia oświadczenia o potrąceniu, jako termin do dochodzenia roszczeń, ma charakter materialnoprawny i nie podlega przywróceniu ani przedłużeniu. W postępowaniu upadłościowym możliwość dokonania potrącenia nie została wyłączona, nie wprowadzono także odmiennych reguł co do sposobu dokonania potrącenia – w tym zakresie konieczne jest złożenie stosownego oświadczenia bowiem potrącenie nie następuje z mocy prawa. Ustawodawca dokonał jednak modyfikacji wymagań, jakie spełnić musi potrącanie wierzytelności i wprowadził granicę czasową skorzystania z prawa potrącenia. Zmiany dotyczące potrąceń dokonywanych w czasie trwania postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku upadłego ujęte zostały w art. 93 - 96 prawa upadłościowego i naprawczego i stanowią przepisy szczególne, o których mówi art. 505 pkt 4 k.c. (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., V CSK 311/10, LEX nr 811922). Tym samym przepisy prawa upadłościowego i naprawczego stanowią *lex specialis* w stosunku do przepisów kodeksu cywilnego normujących instytucję potrącenia. Ten szczególny charakter wyraża się między innymi w pozbawieniu wierzyciela wyboru terminu, w jakim chce skorzystać z potrącenia. Skutkuje to tym, że po zgłoszeniu wierzytelności wierzyciel nie może już przedstawić ich do potrącenia.

W rozważanej sprawie pozwani w ogóle nie podnieśli twierdzeń w tym względzie, a nawet nie podjęli żadnej inicjatywy dowodowej w celu wykazania, czy wraz ze zgłoszeniem wierzytelności zostało złożone oświadczenie o potrąceniu wierzytelności. W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że zaniechanie zgłoszenia tego zarzutu potrącenia w postępowaniu upadłościowym stanowi zrzeczenie się uprawnienia do korzystania z tego zarzutu w procesie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2007 r., II CSK 315/06, LEX nr 503235). Podkreślić należy, że skoro przepisy prawa upadłościowego i naprawczego w zakresie potrącenia stanowią *lex specialis* w stosunku do przepisów kodeksu cywilnego, skutkiem tego zarzut potrącenia w procesie cywilnym z pominięciem właściwego terminu do jego zgłoszenia stanowi obejście przepisu art. 96 prawa upadłościowego i naprawczego i jako taki jest niedopuszczalny. Jeśli zatem spółka (...) z przysługującego jej prawa do potrącenia w postępowaniu upadłościowym nie skorzystała - to również pozwani utracili to prawo w niniejszym procesie wytoczonym im na podstawie art. 299 ksh przez nabywcę wierzytelności. Tym samym pozwani nie mogli skutecznie powoływać się na zarzut potrącenia.

Odnosząc się w tym kontekście do twierdzeń pozwanych zawartych w odpowiedzi na apelację powódki, sprowadzających się do tego, że ograniczenie czasowe wynikające z art. 96 prawa upadłościowego i naprawczego, do korzystania z zarzutu potrącenia jest nieaktualne z uwagi na ukończenie w dniu 24 sierpnia 2005 roku postępowania upadłościowego spółki (...). Ltd. – stwierdzić należy, że jako nie wykazane – nie zasługiwały na

uwzględnienie. W istocie zauważyć trzeba, że cezura czasowa wyznaczona przepisem art. 96 prawa upadłościowego i naprawczego ustaje z momentem zakończenia postępowania upadłościowego. Niemniej jednak twierdzenia pozwanych co do daty zakończenia postępowania upadłościowego spółki (...). Ltd. w żaden sposób nie zostały wykazane, np. postanowieniem o ukończeniu postępowania upadłościowego. Brak jakichkolwiek dowodów na potwierdzenie, że powyższe postępowanie upadłościowe się zakończyło w dacie którą wskazali pozwani. W ocenie Sądu Okręgowego twierdzenia w tym zakresie należy uznać za wątpliwe, mając na uwadze zwłaszcza okoliczność że nabycie wierzytelności przez powódkę od syndyka masy upadłości spółki (...). Ltd. – jak wynika z akt upadłościowych – nastąpiło w dniu 4 maja 2007 roku. Nie sposób więc przyjąć, że zakończenie postępowania upadłościowego spółki (...). Ltd. miało miejsce już w 2005 roku. Podnieść należy jednocześnie, że wskazywana przez pozwanych data zakończenia postępowania upadłościowego odpowiada dacie, w której sąd upadłościowy uwzględniając sprzeciw syndyka masy upadłości spółki (...). Ltd. co do odmowy uznania wierzytelności – uznał na liście wierzytelności spółki (...) – wierzytelność w kwocie objętej następnie żądaniem pozwu.

Pozwani, na których spoczywał ciężar wykazania okoliczności powyższych, w szczególności dotyczących zakończenia postępowania upadłościowego nie sprostali ciężarowi dowodzenia. Nie przedłożono bowiem żadnych dowodów, ani twierdzeń faktycznych poza tymi, które zostały podniesione dopiero w odpowiedzi na apelację.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że w rozważanej sprawie nie doszło do skutecznego potrącenia wierzytelności, na które powoływali się pozwani w zarzutach od nakazu zapłaty, co skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., poprzez uwzględnienie powództwa również w tej części, w której Sąd Rejonowy roszczenie oddalił, o czym orzeczono w pkt I sentencji wyroku. Zmiana orzeczenia o kosztach postępowania przed sądem I instancji jest konsekwencją zmiany rozstrzygnięcia w zakresie roszczenia głównego. Sąd Okręgowy uwzględnił koszty procesu, które zostały poniesione przez powódkę przed Sądem Rejonowym i koszty postępowania odwoławczego, które toczyło się wskutek pierwszej apelacji powódki, przy czym zasądzono te koszty solidarnie od pozwanych na rzecz powódki.

Na koszty te złożyła się opłata sądowa od pozwu w kwocie 1.119 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 2 400 złotych obliczone na podstawie § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 02.163.1349 ze zm.) oraz 17 złotych tytułem opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa. Jeśli chodzi o koszty postępowania odwoławczego to na te koszty składała się kwota 1. 119 złotych tytułem opłaty od apelacji, kwota 1.200 złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego oraz kwota 300 złotych tytułem zaliczki na wynagrodzenie biegłego. O kosztach postępowania przed Sądem drugiej instancji orzeczono na podstawie art. 98 kpc z uwzględnieniem, że powódka jest stroną wygrywającą również co od apelacji pozwanych, która została uznana za niezasadną w całości. Koszty jakie poniosła powódka w drugiej instancji wynoszą 2 653 złotych i obejmują opłatę od apelacji w kwocie 853 złotych oraz koszty zastępstwa. Jeśli chodzi o koszty zastępstwa procesowego to ustalone zostały w kwocie 1.800 złotych stosunkowo od wartości przedmiotu zaskarżenia apelacji powódki i pozwanych.

SSO A. Budzyńska SSO K. Górski SR del. N. Pawłowska - Grzelcza